

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 4. Vtrum ignorantia, quæ non est causa actus, sed dumtaxat
comitatur actum, faciat actu[m] inuoluntarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ignorantia sit causa operis, sufficit ut homo ignorantiam suam cognoscat, & ex illa posse in genere aliquid mali, vel omitendo, vel committendo, sequi. Cognoscit autem suam ignorantiam, quando aduertit in particulari vel in genere debere se aliqua discere, quæ nescit.

49

Dico Secundò, Hæc ignorantia consequens, etiamsi crassa sit, minuit tamen rationem voluntarij.

*Ignorantia
crassa mi-
nuis ratio-
nem vol-
untarij.*

Probatür Primò, Quia facit ut opus non sit volitum in seipso, sed solum in causa sua: minus autem est volitum, quod in seipso non est volitum, quàm id; quod in seipso est volitum: ergo minuit rationem voluntarij. Secundò, Qui ex ignorantia crassa operatur, facit id quod nollet, si sciret: ergo minus voluntariè operatur, quàm si sciens faceret. Hinc Apostolus 1. Corinth. 13. dicit se misericordiam consecutum; quod ignorans persecutus esset Ecclesiam Dei: & tamen ipsius ignorantia crassa erat.

Aduerte, Ignorantiam per se & directè esse causam imminutionis voluntarij: idè enim minus voluntariè censetur facere, quia ignorat conditionem rei. Non ita est causa operis, aut voluntarij in opere, aut inuoluntarij, ut patet ex dictis.

D V B I V M III.

Vtrum Ignorantia consequens affectata minuat voluntarium, aut faciat ex parte inuoluntarium?

50
*Bonauent.
Almain.
D. Thom.*

D. Bonauentura in 2. d. 22. a. 2. q. 3. Almainus Tract. 1. Moralium c. 5. docent etiam hanc minuere voluntarium. D. Thomas hoc loco, & q. 76. a. 4. docet hanc ignorantiam potius augere, quàm minuere voluntarium.

*Tribus
modis pot-
est quis
directè velle
ignorare.*

Sed notandum est, Tribus modis fieri posse, ut quis directè velit ignorare; Primò, Propter molestantiam discendi vel inquirendi. Secundò, Ob cupiditatem aliquid agendi coniunctam cum voluntate non faciendi id, quod constet esse peccatum: ut si dubites de firmitate matrimonij; nolis tamen ulterius inquirere, ne tenearis abstinere: si enim apertè scires esse inualidum, omninò velles abstinere. Tertiò, Ut liberiùs peccet; seu ne per scrupulos, quos scientia ingenerat, vel alia ratione, à peccando auertatur.

His positis, Dico Primò, Ignorantia affectata primo & secundo modo, facit ut opus ex parte sit minus voluntarium, quàm esset si cum scientia fieret; & etiam facit aliquo modo inuoluntarium.

*Ignorantia
affectata
quo modo
minuat vo-
luntarij.*

Probatür prior pars, quia efficit hæc ignorantia, ut opus, dum sic fit, non sit directè volitum; nam occultat operis conditionem. Cum enim voluntarium includat cognitionem; id quod priuat cognitione, priuat ratione voluntarij; ut rectè D. Bonauentura loco citato.

Alter a pars etiam patet, Quia ignorantia est causa cur faciat id quod voluntati displicet: ergo facit quodammodo inuoluntarium.

Dices, Ignorantia affectata est omninò voluntaria; nam est directè volita: ergo non potest minuere voluntarium, aut facere aliquo modo inuoluntarium.

Respondeo Negando Consequentiam; Sicut enim mortis metus in tempestate est omninò vo-

luntarius; tamen causat quodammodo inuoluntarium: ita ignorantia affectata, licet ipsa directè sit volita, potest tamen esse causa, cur aliquid minus voluntariè, & etiam ex parte inuoluntariè faciamus: facit enim, ut nò videamus illud, quod, si videremus; nollemus facere. Hinc sequitur, Hanc ignorantiam multum minuere de culpa, quia minuit de ratione voluntarij, & de ratione contemptus: minus enim censetur contemnere diuinam legem; qui ex huiusmodi ignorantia peccat, quàm qui ex industria.

Dico Secundò, Ignorantia affectata tertio modo, etsi physicè minuat voluntarium, tamè moraliter non censetur minuere. De hac ignorantia loquitur D. Thom. & hoc modo exponendus est.

Probatür, Quia etsi illud opus, quod fit ex hac ignorantia, non sit ita expresse volitum, ac si esset in seipso volitum; eò quod ignorantia occultet operis conditionem dum fit: tamen coram Deo censetur æquè volitum. Ratio est; quia illud opus antea fuit directè volitum in genere, quando, ut liberiùs peccaret, voluit ignorare; & ita ardentè volitum, ut propter illud, ne impediretur, voluerit habere dispendium scientiæ: ergo non minus, sed magis censetur voluntarium, quàm si simplici modo cum scientia fecisset. Multi enim peccant cum scientia, qui tamen non ita afficiuntur operi, ut velint propter illud ignorare; & à se amouere omnia impedimenta peccati in posterum. Confirmatur, Quia id quod sequitur ex vi maioris voluntatis, censetur magis voluntarium: atqui id quod fit cum tali ignorantia, sequitur ex vi maioris voluntatis: ergo &c. Secus accidit in primo & secundo modo ignorantie affectatæ. Nò enim illi volebant ignorare, ut liberiùs peccarent; sed alter ob laborem, alter ne grauius peccaret.

Dices, D. Bonauentura dicit generaliter verum esse, omnem ignorantiam, in quantum huiusmodi; excusare peccare: ergo etiam hæc excusabit, ac proinde minuet voluntarium.

Respondeo; Excusat qua parte est ignorantia, quia occultat conditionem operis: sed accusat & auget ratione causæ suæ; nempe ratione voluntatis liberiùs peccandi; quæ est causa ignorantie, & operis secuti.

D V B I V M I V.

Vtrum Ignorantia, qua non est causa actus, sed duntaxat comitatur actum, faciat actum inuoluntarium?

Respondeo & Dico Primò, Ignorantia comitans numquam facit actum inuoluntarij, siue ipsa sit voluntaria, siue inuoluntaria.

Probatür; Quia tunc dicitur quis operari cum ignorantia Comitante, quando nescit quid faciat; si tamen sciret, nihilominus vellet facere. Hinc fit, ut cum sciuerit quid fecerit, non displiceat, neque tristetur. Quod signum est nullo modo fuisse inuoluntarium. Vnde cum quis putans esse feram, interficit inimicū sagittâ emissâ, quem alioqui voluisset interficere, si sciisset esse inimicum, non inuoluntariè illum interficit, quia non displicet voluntati. Itaque aliud est facere aliquid ex ignorantia, seu per ignorantiam; aliud cum ignorantia; ut Aristoteles 3. Ethic. cap. 1. docet. Quod enim ex ignorantia fit, displicet voluntati,

51
*Quando
nò minuat,
sed auget
potius.*

52
*Ignorantia
comitans
non facit
vnquam
inuolunta-
rium.*

voluntati, cum seuerit: si enim abfuisset ignorantia, non fuisset factum. Quod verò solùm cum ignorantia fit, non displicet; eius enim causa non est ignorantia: nam etiam si ignorantia abfuisset, aequè bene factum fuisset.

Dico Secundo, Si hæc ignorantia sit antecedens, id est, omninò inuoluntaria, opus quod cum eà sit, censetur non quidem inuoluntarium, sed omninò non voluntarium; ac proinde carens omni culpa: vt si quis in emissione sagittæ, adhibita debita diligentia ne noceret, nihilominus occidit inimicum, hæc occisio est omninò non voluntaria.

Probat, Quia hæc occisio non est in se voluntaria, cum sit ignorata: neque etiam est voluntaria in sua causa: quia neque in ignorantia, cum hæc non sit voluntaria, & etiam non sit causa actus: neque in emissione sagittæ; nam hæc prudenter fit, & cum debitis circumstantijs, nihil enim circa illam omittitur, quod ad euitationem illius euentus debeat adesse. Hinc sequitur, occisionem illam ratione ignorantie comitantis excusari à culpa: nam, vt opus non sit peccatum, non est necesse, vt sit inuoluntarium, sed sufficit esse non voluntarium. Hoc autem facit hæc ignorantia comitans.

Dices Primo, Si ille sciret esse inimicum, vellet occidere; ergo illa occisio saltem est indirectè voluntaria, scilicet in illo prauo affectu.

Respondeo, Eum qui cum praua affectione occidendi, aliquid ignoranter facit, tripliciter se posse habere; Primo, Si illa affectio seu dispositio solùm sit habitualis, v. g. habituale propositum occidendi inimici; nihil tamen actu de eo cogitet, tunc illa dispositio nihil facit ad opus præsens, nec vllò modo illud peccato contaminat. Quare ille nec interius, nec exterius peccat peccato homicidij. Nec refert quòd ille sit in proposito habituali occidendi; quia ex hoc proposito nõ operatur. Illa autem conditionalis, si sciret, vellet occidere, non ponit illud velle in re, sicut nec illud scire; ac proinde illud velle non influit in opus.

Secundò, Si ille non solùm habitu, sed etiam actu optet occisionem inimici, dicens in corde suo, Vtinam hæc sagitta inimicum interficerem! tunc licet hæc voluntas sit praua, & habeat culpam interiorem homicidij; tamen effectus secutus non censetur adhuc voluntarius, si necessariam diligentiam adhibuit. Ratio est, quia affectus ille interior, licet comitetur emissionem sagittæ, & occisionem inimici; neutrius tamen est causa. Nam emissio sagittæ procedit non ab illa voluntate, qua optat occidere inimicum; sed à voluntate occidendi feram. Quod confirmatur: quia non habet absolutam voluntatem; Volo nunc occidere inimicum, sed desiderium inefficax, Vtinam occiderem! Atqui actus exterior non procedit à voluntate inefficaci, sed absoluta.

Dices, Effectus secutus est volitus ab isto homine: ergo censetur illi esse voluntarius.

Respondeo, Esse volitum inefficaci quãdam voluntate per modum obiecti optabilis, sed non esse secutum ex hac volitione seu desiderio; quia

merè per accidens illi coniungitur: perinde ac si alio emittente sagittam ad interficiendam feram, tum optares interfici inimicum. Sequitur enim emissio sagittæ ex voluntate interficiendi feram; cui voluntati per accidens coniungitur illud desiderium interfectionis inimici.

Tertiò, Fieri potest, vt quis in genere habens hanc voluntatem, Volo emittere si fortè occidat, reuera occidat inimicū: sed moraliter fieri vix potest, vt quis hoc faciat cū ignorantia inuoluntaria. Nam hæc voluntas non potest esse cum sufficienti diligentia & circumspectione ne occidat. Tamen etsi contingeret adhiberi debitam diligentiam; videretur nihilominus actus ille esse voluntarius; quia reuera oriretur à voluntate occidendi inimici. Neque ignorantia presentie inimici eum excusaret; quia ex voluntate occidendi emittit sagittam, existimamus fortassis accidere posse, vt hoc modo inimicum occidat.

Dico Tertiò, Quando hæc ignorantia est cõsequens, id est, voluntaria directè vel indirectè; non facit vt opus quod cū ea fit, sit non voluntarium, sed vt censetur voluntarium. Vnde neque omninò à culpa excusat. Patet exemplo: Si quis incautè emittens sagittam, occidat hostem; voluntariè censetur occidere, saltem indirectè: tenebatur enim adhibere diligentiam sufficientem ne quem læderet, & non fecit: ergo censetur occidere voluisse. Confirmatur, Si occidisset hoc modo amicum, censetur homicidā; quem tamen videretur minùs occidere voluisse quàm inimicum: ergo similiter, si hoc modo occiderit inimicum.

Dices Primo, Illa inimici occisio neque est voluntaria in seipsa; quia ignorabat esse inimicum: neque est in causa sua, scilicet in ignorantia; quia ignorantia illa, etsi sit voluntaria, non tamen est causa occisionis: ergo nullo modo est voluntaria.

Respondeo, esse voluntariam in sua causa; non quidem in ignorantia, sed in illa emissionem sagittæ sic facta. Qui enim sic inconsideratè tali tempore & loco vult emittere sagittam, censetur implicitè hominè velle occidere. Nam sicut id quod sequitur ex omissione voluntaria, si tenebar impedire, & non impediam, erit voluntarium in causa: ita id quod sequitur ex actione voluntaria, si tenebar impedire, & non impediam, erit voluntarium in illa actione; ex qua præter intentionem sequitur.

Dices Secundo, D. Thomas infra q. 75. a. 4. docet, Ignorantiam comitantem, neque accusare, neque excusare. Ergo numquam facit voluntarium, aut non voluntarium.

Respondeo, Omissis ijs quæ ibi docet Caietanus. D. Thomam nihil aliud velle, quàm ignorantiam comitantem per se, quæ comitans est, neque accusare, neque excusare; quod verum est. Cum hoc tamen consistit, quod possit excusare vt est antecedens, seu non voluntaria; & accusare vt est consequens seu voluntaria; vt ostensum est. Reliqua quæ de ignorantia dici possent; pertinent ad quaest. 76.

33
Facit ta-
men va-
luntariū,
si sit in-
culpata.

Ignoranter
occidens
inimicum,
tripliciter
se habere
potest.

54

Ignorantia
comitans si
sit culpabilis,
facit
voluntarium.

E ij QVÆ-